

NATIONALE UNESCO COMMISSIE

Jaarverslag 2010 - 2011

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

UNESCO

Nationale UNESCO Commissie

NATIONALE UNESCO COMMISSIE

Jaarverslag 2010 - 2011

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

UNESCO

Nationale UNESCO Commissie

Inhoud

Voorwoord	5
THEMA ONDERWIJS	6
Een Leven Lang Leren met Open Educational Resources	
THEMA WETENSCHAP	8
Water in mondiale veranderingsprocessen	
THEMA CULTUUR	10
UNESCO in post-conflict en post-disaster situaties	
THEMA COMMUNICATIE EN INFORMATIE	13
Vrije en duurzame toegang tot informatie	
Structurele activiteiten Cultuurconventies	14
UNESCO-leerstoelen in Nederland	17
L'Oréal-UNESCO for Women in Science Programma	19
UNESCO-scholennetwerk	20
Productoverzicht	22
Samenstelling Commissie	23
Themagroepen	24
Colofon	26

Voorwoord

Elk land in de wereld dat lid is van de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO) is verplicht een eigen Nationale UNESCO Commissie in te stellen. De Nederlandse UNESCO Commissie bestaat sinds 1947.

De Commissie vormt de schakel tussen UNESCO, het Nederlandse professionele veld en de Nederlandse overheid. Ze bevordert dat Nederlands gedachtegoed wordt opgenomen in het UNESCO-programma, draagt bij aan de bekendheid van de organisatie en UNESCO-activiteiten in Nederland en adviseert de Nederlandse regering over UNESCO-onderwerpen. Wereldwijd zijn er bijna tweehonderd Nationale Commissies. UNESCO is de enige organisatie van de Verenigde Naties die zo'n netwerk heeft.

De onderwerpen die de Commissie in haar werkprogramma opneemt, hebben vaak een extra belang voor Nederland, zoals bijvoorbeeld 'water governance', dat van groot belang is voor de Nederlandse watersector.

Dat geldt ook voor UNESCO-onderwerpen die in de Nederlandse samenleving en media met verhoogde belangstelling worden gevolgd, zoals persvrijheid en het actuele thema bescherming van cultureel erfgoed tijdens gewelddadige conflicten, met name in het Midden-Oosten en Noord-Afrika.

De Commissie bestaat uit elf leden die elk deskundig zijn op een werkterrein van UNESCO en een bureau met zeven medewerkers dat onder verantwoordelijkheid van de Algemeen Secretaris belast is met de dagelijkse werkzaamheden en het opstellen en uitvoeren van het werkprogramma van de Commissie.

In dit verslag vindt u een overzicht van de activiteiten van de Commissie in 2010 en 2011. Uiteraard heeft de Commissie ook in deze periode zoveel als mogelijk aansluiting gezocht bij relevante thema's van UNESCO in Parijs en de Nederlandse overheid. Dat waren in het bijzonder: Open Educational Resources, UNESCO in post-conflict en post-disaster situaties, Water in mondiale veranderingsprocessen en Duurzame toegang tot informatie. Daarnaast hield de Commissie zich bezig met een aantal structurele activiteiten, zoals de cultuurconventies, UNESCO-leerstoelen en de UNESCO-scholen.

Wij hopen dat het hiernavolgend verslag u een goede indruk geeft van de boeiende werkzaamheden van de Nationale UNESCO Commissie en zien er naar uit u ook in de komende jaren een relevant en actueel programma te presenteren. Zo zal in 2012 extra aandacht uitgaan naar het 40-jarig bestaan van de Werelderfgoed Conventie, het vlaggenschip van UNESCO.

Greetje van den Bergh
Voorzitter Nationale UNESCO Commissie

Robert Quarles van Ufford
Algemeen Secretaris

Een Leven Lang Leren met Open Educational Resources

Open Educational Resources (OER) zijn leermaterialen die vrij en open beschikbaar zijn op internet. Iedereen kan ze gebruiken: geïnteresseerde leken, leerlingen, studenten, docenten of onderzoekers. Én het idee is dat iedereen er aan kan bijdragen, door ze te beoordelen, van commentaar te voorzien of aanpassingen of aanvullingen te maken.

UNESCO ziet OER als een manier om Education for All te bereiken. Education for All, één van de Millenniumdoelstellingen, is een wereldwijd programma waarvan de coördinatie is opgedragen aan UNESCO. Een van de problemen bij het realiseren van deze doelstelling is het grote tekort aan goed opgeleide leraren en aan kwalitatief hoogwaardige leermiddelen.

In Nederland gebeurde in 2010 en 2011 veel op het gebied van Open Educational Resources. De TU Delft onderzocht hoe zij het gebruik van Open Course Ware kon verenigen met een houdbaar verdienmodel en over welke vaardigheden docenten in deze context dienen te beschikken. De koepelorganisatie SURF richtte zich onder meer op de auteursrechtelijke voorwaarden, de infrastructurele voorwaarden en de informatie- en voorlichtingsfunctie voor de hoger-onderwijsinstellingen. De Open Universiteit (OU) stelde een UNESCO-leerstoel OER in, die sinds begin 2011 wordt bekleed door voormalig rector Fred Mulder. Daarnaast werkte de OU actief verder aan Wikiwijs als uitwisselingsplatform van digitale materialen voor docenten op alle onderwijsniveaus.

Ook internationaal stond de ontwikkeling van het gebruik van OER volop in de aandacht. Het Secretariaat van UNESCO in Parijs organiseerde een reeks internationale expertmeetings, deels in samenwerking met de OESO, om OER een centralere positie te geven in het bereiken van de onderwijsdoelen van EFA. Vanuit de Commissie werd aan enkele van deze expertmeetings deelgenomen.

De ontwikkelingen maakten het voor de Commissie interessant te onderzoeken aan welke voorwaarden deze onderwijsondersteunende middelen moeten voldoen om een grotere rol te kunnen spelen bij het realiseren van Education for All: hoe bruikbaar zijn vrij beschikbare digitale materialen in de praktijk en onder welke condities? In hoeverre kunnen universiteiten en hogescholen een actieve rol spelen ten behoeve van andere onderwijsniveaus, bijvoorbeeld via de lerarenopleidingen?

Om die nogal abstracte vraagstelling handen en voeten te geven, besloot de Commissie de UNESCO-scholen in Nederland bij de vraagstelling te betrekken: scholen die vaak actief op zoek zijn naar externe bronnen om hun specifieke UNESCO-profiel inhoud te geven. Daarnaast biedt het netwerk ook toegang tot een veel groter internationaal netwerk om de cultuurgebondenheid van dergelijke materialen te toetsen.

Veel van de vragen die de Commissie bij aanvang van het themaproject formuleerde, werden aldus tegelijkertijd door een aantal relevante en invloedrijke spelers op het terrein geagendeerd en uitgewerkt. De Commissie besloot daarom de tweede helft van het project specifiek te richten op de UNESCO-scholen en de rol die OER kan spelen bij het invullen van hun UNESCO-profiel. Er werd een pilot gestart met onderlinge uitwisseling van materialen, aan de hand van een vragenlijst die in samenwerking met het SLO werd opgesteld. Hiervoor werd ook de vernieuwde UNESCO-scholenwebsite ingezet: www.unescoscholen.nl

Professor Fred Mulder was van 2000 tot 2010 rector magnificus van de Open Universiteit. Bij dezelfde onderwijsinstelling bekleedt hij sinds 2011 de UNESCO-leerstoel voor Open Educational Resources (OER).

Een mijlpaal in de ontwikkeling van open onderwijs

'Afgelopen zomer werd op het Wereld Congres voor Open Educational Resources (OER) de '2012 Paris OER declaration' aangenomen. De verklaring spoort overheden aan leermaterialen vrij beschikbaar te stellen via internet. In steeds meer landen gebeurt dat al, neem Brazilië, China, India, Indonesië, Polen, India, Zuid-Afrika, Zuid-Korea. Het totale volume aan leermaterialen groeit snel.

Nederland loopt voorop met het nationale Wikiwijs-programma, dat in 2009 van start ging. Wikiwijs beoogt OER in alle onderwijssectoren vergaand door te voeren. De Verenigde Staten stimuleren open onderwijs met een financiële injectie van twee miljard dollar voor de kwaliteitsverbetering van de community colleges, op voorwaarde dat de leermaterialen die daarvoor worden ontwikkeld vrij toegankelijk zijn. Ook een interessant initiatief is The African Virtual University, die momenteel zo'n tweehonderd cursussen in drie talen aanbiedt. Deze cursussen worden meer buiten dan in Afrika gebruikt; ze verspreiden zich dus ook in onverwachte richting.

UNESCO zag het belang van open onderwijs vanaf het begin, vooral voor ontwikkelingslanden. Met OER kunnen ze de onderwijskosten verlagen en meer mensen bereiken, jong en oud, leerling en docent. Bovendien kan open leermateriaal actueler en kwalitatief beter zijn dan het materiaal dat ze nu in ontwikkelingslanden gebruiken. De kwaliteit is natuurlijk cruciaal.

Langzaamaan ontstaat er een beweging van vakdocenten die materiaal beoordelen en er een keurmerk aan geven. Ook studenten en leerlingen zullen steeds vaker hun mening geven, gevraagd en ongevraagd. Daar wordt het alleen maar beter van. Met OER zetten we in op maximaal kennis delen. Zo kunnen mensen en landen zich beter ontwikkelen en vernieuwen.'

Water in mondiale veranderingsprocessen

Door wereldwijde veranderingen zoals klimaatverandering, snelle verstedelijking en demografische ontwikkelingen, doen zich allerlei problemen voor, ook op het gebied van water. De Commissie probeerde met een reeks activiteiten de visie op watervraagstukken te verbreden van vooral techn(olog)isch en natuurwetenschappelijk naar sociaalwetenschappelijk en maatschappelijk.

De Commissie bracht wetenschappers uit de verschillende disciplines bij elkaar, en stimuleerde de dialoog tussen wetenschappers, beleidsmakers en mensen uit de praktijk, zowel nationaal als internationaal. Om de uitkomsten van deze ontmoetingen een bredere verspreiding te geven, worden de resultaten ervan in Engelstalige publicaties vastgelegd.

Voor dit thema werd samengewerkt met het UNESCO-IHE Institute for Water Education en het Nederlandse IHP (International Hydrological Programme)-HWRP-comité. Daarnaast waren per thema wisselende partners betrokken.

De eerste bijeenkomst, Water en recht, vond plaats bij IHE in Delft, en werd mede georganiseerd door de University for Peace (UPeace).

Bij de tweede bijeenkomst, Water en Governance, waren het hoogheemraadschap Delfland, het Water Governance center en het Co-operative Programme on Water and Climate betrokken. De derde bijeenkomst, 'Climate change, conflict and migration: the water context' - een initiatief van Upeace waarbij de Commissie zich aansloot - vond plaats bij het Institute for Social Studies in Den Haag.

Door het bijeenbrengen van partijen voor deze bijeenkomsten zijn nieuwe doelgroepen bereikt en experts met elkaar in verband gebracht. Van de bijeenkomsten is inmiddels een publicatie verschenen. Het UNESCO-Secretariaat in Parijs heeft belangstelling getoond voor de publicaties.

Ook tijdens de tweejaarlijkse regionale ontmoeting van Nationale Commissies in juni 2010 heeft Nederland gewezen op de noodzaak intersectoraal en interdisciplinair te werken in de context van UNESCO's waterprogramma's. Dit pleidooi vond brede weerklank: in het tweejarenprogramma dat is vastgesteld tijdens de Algemene Conferentie in oktober/november 2011 worden Water governance en Water management expliciet genoemd als belangrijke elementen van het IHP-programma, met verwijzing naar sociale, economische en culturele aspecten.

Daarnaast heeft de Commissie deelgenomen aan een eerste inventariserende ronde met een groot aantal Nederlandse waterdeskundigen om de belangrijkste waterproblemen in kaart te brengen. Dit gebeurde op verzoek van de InterAcademy Council (IAC), het wereldwijde netwerk van wetenschapsacademies. Deze inventarisaties vonden tegelijkertijd ook elders in de wereld plaats. Zij waren gericht op het opstellen van een mondiale onderzoeksagenda voor de komende jaren. In de Nederlandse consultatieronde heeft de Commissie ook steeds het belang van Governance en andere sociaalwetenschappelijke invalshoeken ingebracht. Van deze inventarisatie is inmiddels een rapport verschenen.

UNESCO in post-conflict en post-disaster situaties

In haar middellangetermijnstrategie 2008 - 2013 nam UNESCO als een van de doelstellingen op om tijdens en na conflicten en rampen herstel te ondersteunen en te bevorderen in de domeinen onderwijs, wetenschappen, cultuur en media. Dit sloot aan bij de rol die de Verenigde Naties zichzelf stelden: optreden in post-conflict post-disaster (PCPD) gebieden.

Ook de Nationale Commissie hield zich al langere tijd bezig met post-conflict post-disaster beleid, met name in relatie tot UNESCO's cultuurconventies. In februari 2010 organiseerde zij een internationale expertmeeting in Den Haag. Centraal stond de vraag welke 'structuren' er bestonden of werden opgezet om aandacht te besteden aan cultuur in PCPD-situaties, variërend van watersnood in Sumatra tot de vernieling van de Boeddhabeelden in de Bamyanvallei in Afghanistan.

Een van de belangrijkste conclusies was dat post-conflict-situaties op een aantal onderdelen zo verschillend zijn van post-disaster-situaties dat het niet zinvol is beide in één blauwdruk onder te brengen. De aanzet voor deze laatste conclusie was al gegeven in de inleidende lezing van de directeur van het Prins Clausfonds, die had geschetst hoe juist cultureel erfgoed vaak met opzet getroffen wordt door geweld bij conflicten en hoe ook het herstel of de wederopbouw ervan een rol speelt bij het al dan niet duurzaam oplossen van conflicten; dit in tegenstelling tot de situatie na natuurrampen.

Op basis van deze uitkomsten koos de Commissie voor het nader uitwerken van een post-conflict-casus waarmee veel organisaties in Nederland ervaring hebben: Afghanistan. De scope werd verbreed naar cultuur, onderwijs en media. Het project mondde uit in de publicatie *Culture, Education and Media Projects in Afghanistan: What Lessons can be learned?* Deze publicatie is gebaseerd op een literatuurstudie en tientallen gesprekken met rechtstreeks betrokkenen uit de domeinen onderwijs, cultuur en media, en met de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie. Een van de conclusies was dat niet alleen 'post-conflict' en 'post-disaster' een onderscheiden benadering vragen, maar ook dat in veel gevallen wordt gesproken over 'post-conflict' terwijl het conflict nog volop aan de gang is. De aanwezigheid van buitenlandse troepen in het gebied kan daarbij de situatie nog extra compliceren. Deze verschillen gelden zowel voor de benadering van cultuur en erfgoed als in de sectoren onderwijs en media. In een aantal rapporten, waaronder het EFA Global Monitoring Report 2011 (*The hidden crisis: Armed Conflict and Education*) wordt onder de aandacht gebracht dat scholen vaak het doelwit zijn van opzettelijke beschietingen om het dagelijks leven van kinderen, ouders en leraren (verder) te ontwrichten. Ook een onpartijdige nieuwsvoorziening voor de burgerbevolking door onafhankelijke media, een wezenlijke voorziening voor maatschappelijk herstel, is in de onduidelijke fase tussen conflict en post-conflict moeilijk te realiseren.

In een druk bezocht symposium dat de Commissie samen met SICA organiseerde in september 2011 discussieerden vertegenwoordigers van betrokken organisaties uit de drie sectoren met elkaar over de conclusies en lessen in het rapport. De crosssectorale aanpak en het bijeenbrengen van de organisaties uit verschillende velden oogstte grote waardering. Begin november 2011 organiseerde de Commissie tijdens de Algemene Conferentie in Parijs een workshop over het project en het rapport. Dit leverde waardering op van het UNESCO Post-Conflict and Post-Disaster Platform en belangstelling van onder meer Noorse, Britse en Canadese zijde om met de Nederlandse Commissie samen te werken rond het thema post-conflict-situaties.

Marja van Heese is inspecteur bij de Erfgoedinspectie en betrokken bij de werkgroep 'Post-conflict en Post-disaster' van de Nationale UNESCO Commissie.

Strijd tegen illegale handel

'De kleinste voorwerpen kunnen een grote culturele waarde vertegenwoordigen. Denk aan een cylinderzegel waarmee in Mesopotamië de opbrengst van een graanoogst werd vastgelegd. Zo'n voorwerp geeft interessante informatie over de economie en politiek van toen. Mede daarom is het spijtig als het verloren gaat. Omdat het zo klein is, kun je het makkelijk smokkelen.

In (post)-conflictregio's draait alles om primaire levensbehoeften. Terecht, maar cultuur kan ook helend werken als het verstoorde relaties herstelt. In Noord-Afrika en het Midden-Oosten krijgt illegale handel in cultuurobjecten mede een kans door het gebrek aan controle aan de buitengrenzen. Het is lastig te zeggen op welke schaal het gebeurt, je komt vaak alleen iets te weten via concrete vangsten.

Het bestrijden van illegale handel vereist internationale samenwerking. Je moet de situatie in de bronlanden verbeteren, maar ook de verkoop in afzetlanden bestrijden. Daarvoor is nodig dat landen informatie uitwisselen, diefstal melden en controleren aan de grens. Interpol speelt een belangrijke rol, maar ook UNESCO vraagt lidstaten om medewerking. Er zijn de laatste tijd signaleringen gedaan over Mali, Syrië en Libië. We weten dat vanuit Egypte illegaal voorwerpen worden uitgevoerd. Eén van de problemen is de bewijslast. Na een roof uit een museum valt nog iets te traceren over de herkomst, bij illegale opgravingen ontbreekt vrijwel ieder aanknopingspunt.

Registratie en veiligheid van objecten in postconflictregio's blijven een zorg. Toch worden successen geboekt. Zoals een vangst aan de Britse grens van 843 voorwerpen uit het National Museum in Kabul. Die zijn met bemiddeling van het British Museum teruggegaan naar Afghanistan. Nederland heeft zeventig voorwerpen teruggeven aan Irak. De vraag naar illegale cultuurobjecten komt veelal uit het Westen. Daarom hebben die landen een extra internationale verantwoordelijkheid. In Nederland werken we nauw samen met douane, KLPD/politie en erfgoedinstellingen. In EU-verband groeit de samenwerking, UNESCO wordt steeds meer een spil in het internationale netwerk.'

Dr. Roger Tol is directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) in Jakarta en gespecialiseerd in de literatuur van Zuid-Sulawesi en de Buginezen. Hij schreef de nominatie voor twee handgeschreven fragmenten van het Bugineze epos La Galigo, die sinds 2011 zijn opgenomen in het Memory of the World Register voor documentair erfgoed.

Getuigen van een verdwenen wereld

‘La Galigo wordt beschouwd als ’s werelds meest omvangrijke literaire werk. Het poëtische en mythologische verhaal over een krijger en zijn tweelingzus is exemplarisch voor de vroeg-Bugineze maatschappij op Zuid-Sulawesi. Het epos werd eeuwenlang mondeling overgeleverd, maar is vanaf de 17^e eeuw vastgelegd in het fraaie Bugineze handschrift.

In 2009 verzocht de Indonesische overheid mij een nominatie te schrijven voor enkele handgeschreven fragmenten van La Galigo voor het Memory of the World Register. Het grootste aaneengesloten fragment, 2851 pagina’s, bevindt zich in de Universiteitsbibliotheek in Leiden, maar ik wilde ook een goed Indonesisch handschrift nomineren. Die hebben we gevonden in het museum La Galigo in Makassar, de hoofdstad van Zuid-Sulawesi en beslaat 217 pagina’s. Samen met Dr. Mukhlis Paeni, de voormalig directeur van het Indonesisch nationaal archief en een vooraanstaand Bugineze wetenschapper die het epos kan lezen, hebben we beide fragmenten genomineerd. Voor Indonesië betekent de acceptatie een internationale en inhoudelijke erkenning voor hun cultuurgood. Maar met een erfgoedstatus in de hand kun je ook mooie praktische dingen doen, zoals fondsen genereren voor conservatie in een geklimatiseerde omgeving. Door de hoge temperaturen en de vochtige lucht worden handschriften in Indonesië immers snel aangetast. Ook wordt er nu makkelijker geld vrijgemaakt voor restaureren en vertalen, bijvoorbeeld naar het Indonesisch. Nog maar zeer weinig mensen kunnen het oud-Buginees nog lezen. Lang geleden heb ik op Zuid-Sulawesi een verhalenverteller het epos urenlang horen voordragen, uit z’n hoofd. Het was een ongelooflijke ervaring; het repeterende metrum van de La Galigo-poëzie is prachtig.’

Foto Roger Tol: ‘Op het scherm staat de presentatie die ik op 26 april hield bij het seminar over de opname van La Galigo in het MOW register.’

Foto Roger Tol: Nico Noordhoek

Vrije en duurzame toegang tot informatie

Vrije toegang tot wetenschappelijke informatie (Open Access) is de afgelopen jaren een kwestie geworden die hoog op de agenda staat, zowel in Nederland als internationaal.

UNESCO heeft haar aandacht voor Open Access geïntensiveerd. Dit past bij haar opdracht om de bijdrage van de wetenschap te bevorderen aan vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling. Daarnaast pleit UNESCO voor het recht van allen om deel te hebben aan wetenschappelijke vooruitgang en de vruchten daarvan.

In het najaar van 2010 bracht de Commissie op verzoek van het ministerie van OCW een advies uit over de destijds voorliggende Kabinetsvisie op de Wetenschappelijke Informatievoorziening. In januari 2011 organiseerde de Commissie een expertmeeting waaraan naast alle relevante Nederlandse organisaties – KNAW, NWO, DANS, SURF, universitaire instituten, OCW – werd deelgenomen door internationale organisaties die wetenschap en toegang tot wetenschapsinformatie organiseren als INASP (International Network for the availability of Scientific Publications), ICSU (International Council for Science), IFLA (International Federation of Library Associations), SPARC-Europe, wetenschappelijke uitgeverij Elsevier, AUP (Amsterdam University Press) en de Europese Commissie. Ook vanuit het UNESCO Secretariaat Parijs en vanuit de Europese Commissie werd aan de meeting deelgenomen.

Experts uit Brazilië, Nepal, Ghana en Kameroen lichtten de situatie rond de digitale toegang tot wetenschappelijke informatie in hun land of regio toe. Doelstelling was om de positie en de belangen van het zuidelijk halfrond beter zichtbaar te maken bij de stakeholders in het westen, en om meer helderheid te krijgen over de specifieke bijdrage die UNESCO kan leveren aan het realiseren van Open Access in mondiaal perspectief. De uitkomsten van deze expertmeeting werden vastgelegd in het manifest A Global Perspective on Open Access. Het manifest vraagt aandacht voor het mondiale perspectief en benadrukt dat de doelen van Open Access universeel zijn, maar dat de concrete instrumenten om die te bereiken kunnen verschillen naar gelang van de context van verschillende wetenschapsgebieden, regio’s of landen.

In vervolg op deze bijeenkomst nodigde Eurocommissaris Kroes (Digitale Agenda) de voorzitters van KNAW, NWO en de Nationale UNESCO Commissie uit voor een overleg over de vraag hoe de Europese wetenschaps- en onderzoeksgemeenschap nauwer te betrekken bij het Open Access-beleid van de Europese Commissie.

De Commissie werd daarnaast door het UNESCO Secretariaat in Parijs betrokken bij het opstellen van het ontwerp voor de Open Access-Strategie die door de Algemene Conferentie in het najaar van 2011 werd aangenomen.

Duurzame toegang tot wetenschappelijke informatie ligt rechtstreeks in het verlengde van vrije toegang: publicaties moeten toegankelijk blijven, gegevens moeten kunnen worden gecontroleerd en/of hergebruikt. In het digitale tijdperk zijn daarvoor nationale en internationale afspraken over opslagstructuren onmisbaar.

Het Memory of the World-programma van UNESCO is een van de centrale invalshoeken als het gaat om wereldwijde aandacht voor duurzame toegang. Sinds medio 2011 kent Nederland een eigen nationaal Memory of the World Comité. In mei 2011 nam de commissie deel aan de vierde Internationale Memory of the World Conferentie in Polen en organiseerde daar een workshop.

Structurele activiteiten

Naast deze vier thema's hield de Commissie zich conform het werkprogramma bezig met een aantal activiteiten die tot haar permanente verantwoordelijkheden horen.

Cultuurconventies

De commissie bracht in het najaar van 2011 een advies uit over de ratificatie van de *Convention for the Protection of Underwater Cultural Heritage* op verzoek van de staatssecretaris van OCW. Daartoe organiseerde zij in juli 2011 een internationale expertmeeting over de bescherming van cultureel erfgoed onderwater. Maritiem archeologen en juristen bespraken de voor- en nadelen van de UNESCO Conventie ter bescherming van cultureel erfgoed onderwater. De Commissie adviseert de Nederlandse overheid de conventie te ratificeren, omdat het verdrag het best beschikbare instrument is dat cultureel erfgoed onderwater beschermt.

Voor de Conventie Immaterieel erfgoed heeft de Commissie diverse presentaties gegeven. Het ratificatieproces voor deze conventie is in 2011 gestart. Eind 2011 was de Commissie vertegenwoordigd bij het Intergouvernementeel Comité van de conventie op Bali. Daar zijn veel contacten gelegd met Nationale Commissies en deskundigen van andere landen die voor Nederland interessant zijn, na ratificatie van het verdrag.

Deelnemers aan de internationale expertmeeting over cultureel erfgoed onderwater.

Foto Pieter-Matthijs Gijsbers: Wim de Kriegt

Pieter-Matthijs Gijsbers is directeur van het Nederlands Openluchtmuseum (NOM). Als zodanig is hij betrokken bij de ontwikkeling van het topinstituut voor immaterieel erfgoed en volkscultuur.

Immaterieel erfgoed: het verhaal van de mensen

‘Lange tijd ging alle aandacht naar de bescherming van gebouwen en objecten. Tegenwoordig raken we steeds meer geïnteresseerd in het verhaal en de context van dat materiële erfgoed. Wie heeft zo’n object gemaakt, waarom en voor wie? We hebben het niet meer alleen over ‘de tafel’ en zijn constructie, maar ook en vooral over de mensen die eraan zitten: wie waren dat, hoe leefden ze, wat dachten en voelden ze? In veel gevallen is het tastbare een gevolg of uitvloeisel van het ontastbare. Mensen geven met gebouwen en voorwerpen vorm aan geestelijk, religieus en sociaal leven. Het zijn tastbare vormen bij soms eeuwenlang overgeleverde tradities, rituelen, gebruiken en ambachten. Immaterieel erfgoed vertelt het verhaal van de mensen. Die verhalen verschillen per cultuur en per tijdgewricht, daarom is het waardevol ze te bewaren voor volgende generaties.

Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (VIE) vraagt met zijn bevoegde directeur Ineke Strouken al jaren aandacht voor de bescherming van immaterieel erfgoed. Nederland heeft inmiddels het UNESCO-verdrag ter Bescherming van Immaterieel Erfgoed geratificeerd. Dat maakt voor het VIE de weg vrij om een inventarisatie te maken van immaterieel erfgoed in ons land, samen met het Nederlands Openluchtmuseum. Wij hebben immers een podium waar we rituelen en gebruiken zichtbaar kunnen maken. Mensen die een bepaalde traditie waardevol vinden, kunnen deze voorleggen voor plaatsing op de inventaris; het initiatief daarvoor ligt bij hen. Uit de inventaris wordt een selectie gemaakt. Vervolgens gaat een proces van safeguarding van start. We kijken dan ook hoe de traditie op jongere generaties wordt overgebracht. Is er bijvoorbeeld een opleiding of documentatie? Nieuwe generaties geven altijd weer hun eigen draai aan tradities en rituelen. Dat mag, ze horen niet in de vitrine. Daarom leggen we in Nederland de nadruk op dynamiek.

Met de aandacht voor immaterieel erfgoed brengt UNESCO ogenschijnlijk gewone gebruiken voor het voetlicht. Beoefenaren voelen zich daardoor gezien en gewaardeerd. Dat straalt af op de gemeenschap.’

Harry Brinkman is burgemeester van werelderfgoedgemeente Beemster, president van de internationale Organisatie van Werelderfgoedsteden (OWHC), voorzitter van de Stichting Werelderfgoed.nl en vice-president van het Nationaal Committee ICOMOS (International Council on Monuments and Sites).

Wonen in een werelderfgoed

‘De Beemster is de moeder van alle polders; in 2012 vierden we haar vierhonderd-jarig bestaan. Honderden Beemsterlingen hebben vrijwillig meegewerkt aan de festiviteiten, zoals een reünie en de Beemster Polderfair. Daaruit spreekt een grote betrokkenheid met hun leefomgeving. Toen we in 1999 de status van werelderfgoed kregen, vreesde de bevolking meer regeltjes en een statische polder waarin niets meer gebouwd zou mogen worden. Die vrees is ongegrond gebleken; we leven niet onder een kaastolp.

De Beemster is werelderfgoed vanwege de inrichting van het landschap, vanwege het geometrische patroon van sloten, wegen en lanen, ingedeeld volgens de principes van de gulden snede. Mensen voelen dat het hier klopt. Nieuwbouw mag geen afbreuk doen aan dat unieke karakter. Neem het ontwerp voor de nieuwe kaasfabriek. Het gebouw komt diep in de kavel te staan en laat zo ruimte voor het omringende landschap en de lucht. Na tien jaar erfgoed, snappen mensen zulke keuzes, ook omdat ze langzamerhand de resultaten zien. De kwaliteit van het landschap gaat vooruit.

We hebben hard gewerkt aan die bewustwording, want we moeten het werelderfgoed met z’n allen onderhouden. Het is immers een erfstuk van de gemeenschap. We hebben het gekregen om er goed op te passen en het door te geven aan toekomstige generaties. Daarom leren onze kinderen op de basisschool wat het betekent om in een werelderfgoed te wonen. Vanaf groep 1 met een sprookje, tot groep 8, waarbij ze aan de hand van thema’s als werken, wonen en landschap leren over het ontstaan, het behoud en de ontwikkelingen in werelderfgoed De Beemster. Het werelderfgoedschap is in ons DNA gaan zitten, daar zijn we trots op.’

Daarnaast organiseerde of ondersteunde de Commissie een aantal activiteiten op het terrein van Cultuurconventies. Samen met Erfgoed Nederland, Africa Asia Desk en het ministerie van OCW organiseerde de Commissie in 2010 een informatie- en netwerkbijeenkomst ter bevordering van de implementatie van de Conventie ter bestrijding van Illegale handel. (*1970 Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property*).

Ook de conventie van 1954 over de bescherming van cultureel erfgoed tijdens gewelddadige conflicten kreeg de nodige aandacht, met name bij het thema UNESCO in post-conflict en post-disaster situaties. De Nationale Commissie nam deel aan bijeenkomsten van Blue Shield Nederland, waarmee zij op dit thema samenwerkt.

Verder werd er eind 2011 een begin gemaakt met de voorbereidingen voor activiteiten in het kader van Werelderfgoed 40 jaar in 2012.

UNESCO-leerstoele in Nederland

UNESCO heeft haar beleid met betrekking tot de UNESCO-leerstoele aangescherpt: zij moeten binnen de UNESCO-prioriteiten vallen, geïntegreerd worden in een netwerk, duurzaam zijn en de Noord-Zuid en/of Zuid-Zuidsamenwerking bevorderen.

In de periode 2010- 2011 toetste de Commissie de voordrachten voor drie nieuwe leerstoelen en geleidde deze door naar het Secretariaat in Parijs. De leerstoel *Social Learning and sustainable development* bij de Wageningen Universiteit en *Open Educational Resources* bij de Open Universiteit zijn inmiddels van start gegaan. Leerstoelhouders zijn respectievelijk dr. Arjen Wals en dr. Fred Mulder.

De in 2011 ingediende aanvraag *Governance and Sustainability* ligt nog ter goedkeuring voor in Parijs. Rond de start van de leerstoel aan de Wageningen Universiteit organiseerden de twee leerstoelhouders Leren voor duurzame ontwikkeling in samenwerking met de Commissie en het programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling in mei 2010 een internationaal seminar (*Crossing Boundaries and Expanding Horizons. Rethinking Education in an Era of (un)Sustainability*). Bij de instelling van de leerstoel OER werd de Dies 2010 van de OU volledig aan dit thema gewijd.

Dr. Elza van Deel doet wetenschappelijk onderzoek naar hartfalen. In 2011 won ze de L'Oréal-UNESCO beurs for Women in Science. Met het bedrag, 40.000 dollar, zet ze haar onderzoek naar hart- en vaatziekten voort in Londen.

Stimulans voor vrouwen in de wetenschap

'Via mijn werk aan de Erasmus Universiteit hoorde ik van deze beurs. Ik heb me ingeschreven omdat ik graag naar het buitenland wilde. Er zijn diverse gerenommeerde laboratoria waar ik verwachtte veel te kunnen leren. Het Londense Imperial College stond bovenaan mijn lijst. Om op zo'n plek te werken vanuit een Nederlandse baan heb je al gauw een extra beurs nodig.

Bij de Nederlandse UNESCO Commissie diende ik mijn aanvraag in. Na een eerste selectie zijn vijf wetenschappers uit Nederland voorgedragen. UNESCO in Parijs selecteerde uit alle aanmeldingen voor ieder continent drie personen. Tot mijn grote geluk zat ik daar bij. Ik gebruik de beurs om in mijn dagelijks onderhoud te voorzien in Londen.

Voor mijn eigen toekomst betekent deze stap veel. Een wetenschapper die eenmaal een beurs heeft gekregen, maakt meer kans bij nieuwe aanvragen. Het is ook een stap vooruit voor het onderzoek. In Nederland hield ik me bezig met hartfalen als gevolg van vernauwingen in de grote lichaamsslagader. In Londen kan ik nog verder in cellen kijken om vast te stellen waarom het in het hart mis gaat. De professor met wie ik werk heeft vernieuwende inzichten en beschikt over de nieuwste technieken. Daardoor gaat het onderzoek sneller en krijg ik betere resultaten. Van die kennis profiteren we in Nederland als ik straks terugkom op de Erasmus Universiteit.

Bij de uitreiking van de beurs in Parijs heb ik zeer succesvolle vrouwelijke professoren ontmoet. Dat vond ik inspirerend. Ondanks de gelijkheid tussen de seksen in de wetenschap blijft het aantal vrouwen in topfuncties achter. Juist daarom is deze beurs belangrijk, hij stimuleert jonge vrouwen om te kiezen voor de wetenschap. In Londen werk ik met collega's uit de hele wereld. Die ervaring verrijkt me als mens en als onderzoeker.'

L'Oréal-UNESCO for Women in Science Programma

De Commissie stimuleert dat jaarlijks Nederlandse vrouwelijke wetenschappers worden gekandideerd voor een beurs of de grote prijs van dit programma, dat beoogt succesvolle vrouwelijke onderzoekers in de schijnwerpers te plaatsen en daarmee aandacht te geven aan de bijdrage die vrouwen wereldwijd leveren aan wetenschappelijk onderzoek. In 2011 werd een van de Nederlandse deelnemers beloond met een beurs, die in maart 2012 in Parijs is uitgereikt.

FOR WOMEN IN SCIENCE

L'ORÉAL
FONDATION
D'ENTREPRISE

UNESCO-scholennetwerk

Het scholennetwerk groeide naar 21 scholen. De commissie nam de coördinatie van het netwerk over van het Europees Platform en besteedde veel aandacht aan de kwaliteit van het UNESCO-schoolprofiel.

Om de invulling van het UNESCO-keurmerk te waarborgen en te versterken ontwikkelde de Commissie in samenwerking met de SLO en het Europees Platform een kwaliteitskader dat het mogelijk maakt periodiek te toetsen op welke manier scholen hun UNESCO-identiteit vormgeven. Dit kwaliteitskader wordt ook gebruikt bij de collegiale visitaties die de scholen in samenwerking met de projectgroep UNESCO-scholen organiseren. De visitaties leiden onder meer tot uitwisseling van *good practices* en versterken de onderlinge samenwerking. Het kwaliteitskader is inmiddels ook aangeboden aan het UNESCO-Secretariaat in Parijs, dat de ontwikkelingen met belangstelling volgt.

De jaarlijkse landelijke netwerkdagen werden door de Commissie en Europees Platform gezamenlijk georganiseerd in juni 2010 en april 2011. De PO-VO-scholen en de mbo-hbo-scholen hebben daarnaast elk hun eigen overleggroep. In november 2011 bracht een aantal coördinatoren van de VO-scholen een werkbezoek aan het UNESCO-hoofdkwartier in Parijs.

De beoogde uitbreiding van het scholennetwerk is grotendeels gerealiseerd. Na toetreding van 8 nieuwe scholen in de eerste helft van 2010 en een aantal nieuwe kandidaturen besloot de Projectgroep scholen om de uitbreiding te temporiseren en eerst verder te werken aan kwaliteitsborging.

De UNESCO-scholen werden actief betrokken bij de communicatiecampagne van 2011. Dat resulteerde onder meer in een UNESCO-game die leerlingen in staat stelt op speelse wijze kennis te nemen van de werkzaamheden van de organisatie en zich als 'Ambassadeurs van UNESCO' te presenteren. In november 2011 werden twee kick off meetings voor deze campagne georganiseerd, in Den Haag en in Harderwijk.

Jenne van der Velde werkt als coördinator internationaal bij SLO – Nationaal Expertise-centrum Leerplanontwikkeling. Hij is mede-ontwikkelaar van het kwaliteitskader voor de Nederlandse UNESCO-scholen.

Een heldere visie op onderwijs

'Sinds vijf jaar bezoek ik voor de Nationale UNESCO Commissie scholen door het hele land. Gaandeweg bleek dat de deelnemende scholen behoefte hadden aan meer onderlinge uitwisseling om elkaar te inspireren en te motiveren. Ook wilden ze graag bijdragen aan de kwaliteit van het UNESCO-profiel. Dat waren de aanleidingen voor het ontwikkelen van het kwaliteitskader. Het helpt scholen de thema's van UNESCO in hun organisatie en onderwijs te verankeren.

Een kenmerk van een florerende UNESCO-school is in mijn ervaring dat de directie een heldere visie heeft op wat goed onderwijs inhoudt en wat aansluiting bij UNESCO daar aan bijdraagt. Tegelijkertijd is een docententeam nodig dat veel energie steekt in het uitwerken van die visie naar de dagelijkse praktijk. Docenten die kritisch naar het onderwijsleerproces willen kijken en activiteiten ontwikkelen die binnen de UNESCO-thema's passen. In de scholen die het goed doen, steunen directie en docenten elkaar onvoorwaardelijk in hun gezamenlijke doelstelling. Een groeiend aantal scholen wil leerlingen iets extra's meegeven; ze willen hun pedagogische taak inhoud geven via aandacht voor maatschappelijke waarden. Internationalisering speelt daarin een rol, evenals de wens van ouders dat hun kinderen zich ontwikkelen tot verantwoordelijke burgers. Het past allemaal in het gedachtengoed van UNESCO.

Belemmeringen om een UNESCO-school te worden zijn er niet. Als directie en team besluiten mee te doen, leggen ze graag hun programma voor aan de Nationale UNESCO Commissie. Het mooie is dat ze de thema's allemaal op hun eigen manier invullen: van leerlingdebatten over maatschappelijke problemen tot een spel over cultureel erfgoed en een uitwisselingsprogramma met buitenlandse scholen. Dat maakt leren op een UNESCO-school bijzonder.'

Productoverzicht

Adviezen:

- Advies over de haalbaarheid van een Universele Verklaring Ethiek en klimaatverandering (april 2010)
- Advies Kabinetsvisie Toegang tot Wetenschappelijke Informatie (november 2010)
- Brief over de samenvoeging van de PV UNESCO en de PV OESO in het licht van de uitkomsten van de Externe Evaluatie van UNESCO (maart 2011)
- Advies ten behoeve van de Instructie voor de 36e Algemene Conferentie (zomer 2011)
- Advies over de bescherming van cultureel erfgoed onder water (september 2011)

Publicaties:

- Manifest van Amsterdam: A global view on Open Access (januari 2011)
- Culture, Education and Media Projects in Afghanistan. What lessons can be learned? (april 2011)
- An addendum to the Charter and Guidelines on the Preservation of digital heritage in de Proceedings van de 4e Memory of the World Conference (juni 2011)
- Kwaliteitskader UNESCO-schoolprofiel/Quality Framework for UNESCO-schools (september 2011)
- The right to water and water rights in a changing world (najaar 2011)
- Principles of good governance at different water governance levels (januari 2012)
- Lezingen Wadden als Werelderfgoed (begin 2012)
- 9 digitale nieuwsbrieven (2010-2011)

Expertmeetings/symposia:

- Expert Meeting The Role of Culture in Post-conflict and Post-disaster Situations (Den Haag, 5 februari 2010)
- UNESCO-scholen netwerkdag (Den Haag, 9 juni 2010)
- The right to water and water rights in a changing world (Delft, september 2010)
- A global perspective on Open Access (Amsterdam, januari 2011)
- Principles of good governance at different water governance levels (Delft, maart 2011)
- UNESCO-scholen netwerkdag (Utrecht, 18 april 2011)
- Workshop An addendum to the UNESCO-guidelines for the Preservation of the Digital Heritage, op 4th International Memory of the World Congress (Warschau, mei 2011)
- Internationale expertmeeting onderwatererfgoed (Den Haag, juli 2011)
- Culture, Education and Media Projects in Afghanistan: what lessons can be learned? (Den Haag, september 2011)
- Climate change, conflict and migration: the water context (Den Haag, september 2011)
- Culture, Education and Media Projects in Afghanistan: what lessons can be learned? (Parijs, General Conference UNESCO, november 2011)
- Kick-off dagen UNESCO-scholen (Den Haag en Harderwijk, 22 en 23 november 2011)

Samenstelling Commissie

Commissieleden

Jan van den Akker	per 1 juli 2011
Rachida Azough	tot 1 juli 2011
Greetje van den Bergh	
Rietje van Dam-Mieras	
Hans van Delden	tot 1 juli 2011
Dirk van Delft	per 1 juli 2011
Yvonne Donders	
Josee van Eijndhoven	
Anke van Kampen	
Ben Knapen	tot oktober 2010
Susan Legêne	
John Marks	per 1 juli 2011
Mohamed Sini	tot 1 juli 2011
Wim Weijland	per 1 juli 2011
Erik-Jan Zürcher	

Algemeen Secretaris

Robert Quarles van Ufford	(vanaf 1 september 2011)
Els Jacobs	(tot 1 september 2011)

Bureaumedewerkers

Marieke Brugman	(vanaf 1 februari 2011)
Marielle Slierendrecht	(juni 2010 - februari 2011)
Dick Lageweg	(tot 1 juni 2010)
Martijn van Eck	(vanaf 1 februari 2011)
Jarno Timmermans	(tot 1 februari 2011)
Andrea Imhof	(vanaf 1 maart 2011)
Laura van Deelen	(1 oktober 2010 - 1 april 2011)
Carol Westrik	(tot 1 januari 2011)
Sophie Primot	(vanaf 1 september 2011)
Nico Evers	(mei 2010 - 1 september 2011)
Arjan van Dal	(tot januari 2011)
Vincent Wintermans	
Guggi Schaeffer von Wienwald	

Themagroepen

Themagroep Een leven lang leren

Rietje van Dam-Mieras	Nationale UNESCO Commissie, voorzitter
Greetje van den Bergh	Nationale UNESCO Commissie
Anke van Kampen	Nationale UNESCO Commissie
Marieke Brugman	Bureau Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-02-2011)
Antoine Heideveld	Agentschap NL
Herman van Holt	CINOP
Els Jacobs	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (tot 01-09-2011)
Hester Jelgerhuis	SURF
Fred Mulder	OU
Robert Quarles	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-09-2011)
Jos Rikers	OU
Mohamed Sini	Nationale UNESCO Commissie (tot 01-07-2011)
Mariëlle Slierendrecht	Bureau Nationale UNESCO Commissie (tot 01-02-2011)
Annette Thijs	SLO
Jenne van der Velde	SLO

Themagroep Water in mondiale veranderingsprocessen

Josee van Eijndhoven	Nationale UNESCO Commissie, Voorzitter
Greetje van den Bergh	Nationale UNESCO Commissie
Yvonne Donders	Nationale UNESCO Commissie
Nico Evers	Bureau Nationale UNESCO Commissie (tot 01-09-2011)
Els Jacobs	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (tot 01-09-2011)
Sophie Primot	Bureau Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-09-2011)
Robert Quarles	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-09-2011)
Huub Savenije	Nationaal Comité IHP
Henk van Schaik	Cooperative programme on water and climate
Andras Szöllösi-Nagy	UNESCO-IHE
Pieter van der Zaag	UNESCO-IHE
Michael van der Valk	Nationaal Comité IHP

Themagroep UNESCO in post-conflict en post-disaster situaties

Susan Legêne	Nationale UNESCO Commissie, voorzitter
Greetje van den Bergh	Nationale UNESCO Commissie
Hildebrand Bijleveld	Press Now
Laura van Deelen	Onderzoekster
Sabine Gimbrère	Gemeente Amsterdam
Marja van Heese	Erfgoedinspectie
Thea Hilhorst	KIT

Andrea Imhof	Bureau Nationale UNESCO Commissie
Els Jacobs	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (tot 01-09-2011)
Margo Kooijman	PSO Capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden
Eléonore de Merode	Prins Claus Fonds / CER
Bert van Ruitenbeek	Save the children Nederland
Robert Quarles	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-09-2011)
Ehsan Turabaz	Honorair Consul Afganistan
Jenne van der Velde	SLO
Catherine Verhoeven	Stagiaire Vrije Universiteit

Themagroep Cultuurconventies

Anke van Kampen	Nationale UNESCO Commissie, Voorzitter
Lucky Belder	Centrum voor Intellectueel Eigendomsrecht
Greetje van den Bergh	Nationale UNESCO Commissie
Yvonne Donders	Nationale UNESCO Commissie
Sabine Gimbrère	Gemeente Amsterdam
Andrea Imhof	Bureau Nationale UNESCO Commissie
Els Jacobs	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (tot 01-09-2011)
Susan Legêne	Nationale UNESCO Commissie
Cornelieke de Klerk	NJR
Robert Quarles	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-09-2011)
Cas Smithuijsen	Boekmanstichting
Riemer Knoop	Gordion Cultureel Advies
Steph Scholten	UVA
Carol Westrik	Westrik Consultancy

Themagroep Duurzame toegang tot informatie

Erik-Jan Zürcher	Nationale UNESCO Commissie, Voorzitter
Michiel Baud	EDLA
Greetje van den Bergh	Nationale UNESCO Commissie
Peter Doorn	DANS
Marc Dupuis	SURF
Els Jacobs	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (tot 01-09-2011)
Rik Janssen	KNAW
Marga Koelen	Universiteit Twente
John Marks	Nationale UNESCO Commissie
Marco de Niet	Digitaal Erfgoed Nederland
Robert Quarles	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-09-2011)
Willem van Schendel	Universiteit van Amsterdam
Vincent Wintermans	Bureau Nationale UNESCO Commissie
Michel Wesseling	ISS

Projectgroep Scholen

Anke van Kampen	Bureau Nationale UNESCO Commissie, Voorzitter
Elvira Arkesteijn	Europees Platform
Marieke Brugman	Bureau Nationale UNESCO Commissie
Antoine Heideveld	Agentschap NL
Herman van Holt	CINOP
Els Jacobs	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (tot 01-09-2011)
Cornelieke de Klerk	NJR
Dick Lageweg	Bureau Nationale UNESCO Commissie (tot 01-07-2010)
Anne de Leeuw	NJR
Stephan Meershoek	Europees Platform
Anja Plugge	Haagse Hogeschool
Robert Quarles	Algemeen Secretaris Nationale UNESCO Commissie (vanaf 01-09-2011)
Anja Roozeveld van der Ven	Oostvaarderscollege
Anne Schepers	NJR
Mohamed Sini	Nationale UNESCO Commissie (tot 01-07-2011)
Mariëlle Slierendrecht	Bureau Nationale UNESCO Commissie (tot 01-02-2011)
Annette Thijs	SLO
Tim van Tongeren	Haagse Hogeschool
Jenne van der Velde	SLO

Colofon

NATIONALE UNESCO COMMISSIE
Jaarverslag 2010 - 2011

Tekst	Nationale UNESCO Commissie
Interviews	Christel van Dam en Ellen Meijer
Fotografie	UNESCO, Arenda Oomen
Design	Ratio Design, Haarlem
Productie	Druno en Dekker Drukkers, Noordwijkerhout

